

Norske versjoner av NEO PI-R og NEO FFI

Øyvind L. Martinsen

Hilmar Nordvik
Psykologisk institutt, NTNU

Laila E. Østbø

For bidrag til denne spalten, kontakt Ståle Pallesen (Stale.Pallesen@psysp.uib.no) eller Gro Mjeldheim Sandal (Gro.Sandal@psysp.uib.no). For fritt tilgjengelige tester og skalaer, se www.nasjonalskalaregister.no

NEO PI-R (Costa & McCrae, 1992), som er en forkortelse for The Revised Neuroticism, Extraversion, Openness – Personality Inventory, var det første publiserte inventarium som ble utviklet for å måle femfaktormodellen for menneskets personlighet. De fem faktorene er Nevrotisme, Ekstraversjon, Åpenhet for erfaringer, Medmenneskelighet og Planmessighet. NEO PI-R er basert på en hierarkisk modell hvor hver av de fem nevnte faktorene er definert av seks underordnede fasetter. NEO PI-R er oversatt til mer enn 40 språk, og er blant de mest brukte personlighetstestene på verdensbasis både i forskning og i anvendte sammenhenger.

Femfaktormodellen

NEO PI-R er konstruert for å måle femfaktormodellen for personlighet. Dette er en hierarkisk modell hvor menneskets personlighet beskrives av fem globale trekk, og hvor hver av disse trekkene igjen er forbundet med mer spesifikke trekk og disposisjoner som gjerne kalles fasetter (Costa & Widiger, 2002; McCrae & Allik, 2002; McCrae & Costa, 2003; Piedmont, 1998). Til tross for tilstedeværelsen også av kritiske synspunkter (for eksempel Block, 1995), synes enigheten omkring modellen å være økende. Man har funnet pålitelig samsvar mellom egne og andres vurderinger av personlighetsfaktorene, betydelige innslag av arvelighet i personlighet basert på tvillingstudier, høye test–retest-korrelasjoner over tidsrom på flere tiår, og høy krysskulturell stabilitet for faktormodellen. Femfaktormodellen synes å ha blitt en etablert standard i personlighetspsykologisk forskning. Nær sagt alle meta-analyser (statistiske oversiktsanalyser) innen området blir nå organisert etter denne modellen.

Utvikling

NEO-PI ble først publisert i 1985, bygde da på en tidligere trefaktormodell, og revidert til sin nåværende form i 1992. I den forrige utgaven hadde man seks fasetter for henholdsvis Nevrotisme, Ekstraversjon og Åpenhet. I den reviderte utgaven ble det inkludert seks fasetter for henholdsvis Medmenneskelighet og Planmessighet. NEO PI-R måler dermed 30 fasetter og fem faktorer basert på 240 testledd (se Tabell 1). En kortversjon, NEO FFI (Five Factor Inventory) har 60 testledd som måler de fem faktorene, og som er tatt fra NEO PI-R.

I 2003 forelå den norske utgaven av NEO PI-R (Martinsen, Nordvik & Østbø, 2003) etter nærmere ti års forarbeid. Arbeidet startet med at Laila Eriksen Østbø først og deretter Øyvind L. Martinsen laget uavhengige oversettelser som senere ble slått sammen ved at de best tilpassete

testleddene fra begge versjonene ble beholdt i den endelige norske utgaven. Sammenslåingen ble basert på sammenligningsstudier (Martinsen & Nordvik, 2000; Nordvik, Østbø & Martinsen, 2002), hvor det viste seg at faktorstrukturen var nærmest identisk for de to versjonene.

Normeringen

De norske normene er basert på en rekke utvalg og prosedyrer for utvalg. Normeringsutvalget består av omtrent like mange kvinner (N = 1717) som menn (N = 1751). Profilarkene for kvinner og menn er laget på grunnlag av middelerverdi og standardavvik for sumskårene i disse gruppene.

Det norske normeringsutvalget er stort, men det er ikke et tilfeldig utvalg for den norske befolkning. På grunn av praktiske begrensninger valgte vi å satse på normering «ved bruk», dvs. at vi lot interesserte personer, særlig forskere, bruke testen mot at vi fikk protokoller tilbake som kunne inkluderes i vår databank. I løpet av 4–5 år har dette resultert i det antallet som utgjør normeringsutvalget på 3468 personer og som er lagt til grunn i de nåværende normtabellene. Ved siden av studenter fra ulike fag inngår ledere (N = 441), arbeidstakere fra praktisk arbeid (N = 168), i diverse handel/kontorarbeid (N = 119), samt pasienter med psykiske lidelser (N = 430) i utvalget. Aldersspredningen er fra 17 til 80 år med middelerverdi 30.5 (SD = 10.5). Databasen har økt til over 4000 i skrivende stund, og normene kan bli revidert og ytterligere nyansert i fremtiden.

Data for NEO PI-R

Reliabiliteten (Cronbachs alfa) på NEO PI-R sine fasetter spenner fra .86 til .59 (N = 4178) for den norske versjonen, og viser gjennomgående samme tendenser som for de amerikanske originaldataene. Gjennomsnittlig alfa ligger på .73 i Norge. Alfaverdiene for de uvektede sumskårene på hver faktor er N: .93, E: .90, O: .89, A: .85 og C: .90. Alfaverdiene for fasettene speiler en holdning hos testkonstruktørene om å skape en viss spredning i operasjonaliseringen av hver fasett. Dette representerer vanligvis et ideal hos psykometrikere (for eksempel Cooper, 2002). Alfaverdiene for den norske kortversjonen på 60 ledd (NEO FFI) er N: .88, E: .80, O: .79, A: .67, og C: .81.

Tabell 1. Faktorer og fasetter som måles med NEO PI-R.

Nevrotisme	Ekstraversjon	Åpenhet for erfaringer	Medmenneskelighet	Planmessig
Angst (n1)	Varme (e1)	Fantasi (o1)	Tillit (a1)	Kompetanse (c1)
Fiendtlighet (n2)	Sosiabilitet (e2)	Estetikk (o2)	Rettfremhet (a2)	Orden (c2)
Depresjon (n3)	Selvmarkering (e3)	Følelser (o3)	Altruisme (a3)	Plikttroskap (c3)
Selvbevissthet (n4)	Aktivitet (e4)	Handlinger (o4)	Føyelighet (a4)	Prestasjonsstreben (c4)
Impulsivitet (n5)	Spenningsøking (e5)	Ideer (o5)	Beskjedenhet (a5)	Selvdisiplin (c5)
Sårbarhet (n6)	Positive følelser (e6)	Verdier (o6)	Følsomhet (a6)	Betenksomhet (c6)

Kongruenskoefisienter (samsvar mellom faktorløsninger) for den norske versjonen av NEO PI-R i forhold til den amerikanske originalen ligger mellom .94 og .98 (1.00 er maksimumsverdi) for de fem

faktorene, noe som tyder på svært høyt samsvar mellom de to faktorløsningene. Det kan imidlertid være verdt å merke seg at n5: Impulsivitet (egentlig svak impuls kontroll) lader høyere på faktoren Ekstraversjon enn på Nevrotisme i Norge, noe den også gjør i enkelte andre kulturer (Nordvik, Østbø & Martinsen, 2002).

Det har blitt gjort en mindre studie (N = 46) her til lands hvor selvrappport ble korrelert med andres rapport. Korrelasjonene lå mellom .20 og .75, og var stort sett høye og statistisk signifikante, med unntak for fasetten c1: Kompetanse. Gjennomgående synes det altså å være et meningsfylt samsvar mellom egne og andres vurderinger av personlighet. Dette støtter den norske versjonens validitet ytterligere, og data er igjen sammenliknbare med de amerikanske originaldataene på området.

Validitet

I manualen for NEO PI-R er det oppgitt data fra et stort antall studier hvor aspekter av testens begreps- og kriterie-validitet er belyst. Det er beskrevet studier hvor NEO PI-R er korrelert med en rekke andre større personlighetsinventorier. I tillegg er det gjort mengdevis av studier rundt helseproblemstillinger, rådgivningstemaer, kliniske problemstillinger (særlig personlighetsforstyrrelser), stress og velvære, utviklingspsykologiske problemstillinger, atferdsmedisinske problemstillinger og organisasjonspsykologiske temaer. En nedlastbar fil med referanser (www.parinc.com/relatedfiles/NEO_bib.pdf) blir tidvis oppdatert, og har nå henvisninger til over 1000 artikler, bokkapitler og bøker som viser til forskning på NEO PI-R eller som har relevans for testen.

Anvendelsesområder

NEO PI-R er et bredt mål på personlighet, og kan brukes i mange sammenhenger. I rådgivning og i enkelte kliniske sammenhenger kan testen brukes som diagnostisk instrument. Selv om NEO PI-R er utformet som et mål på den «normale» personlighet, viser forskning at særlig Nevrotisme, men også i noen grad de andre faktorene, kan gi verdifull informasjon om kliniske problemstillinger (Costa & Widiger, 2002). I manualen er det henvist til studier som angir sammenhenger mellom flere fasetter og hjertesykdom. Det er også utviklet et system basert på NEO PI-R rettet mot par-kompatibilitet.

Rekruttering er et vesentlig anvendelsesområde for NEO PI-R. Viktige meta-analyser omkring personlighetstrekk og jobbeffektivitet (Hurtz & Donovan, 2000; Salgado, 1997), kreativitet (Feist, 1998) og ledereffektivitet (Judge, Bono & Ilies, 2002) blir nå basert på femfaktormodellen.

Med hensyn til lederutvikling er testen et verdifullt diagnostisk og innsiktsorientert instrument. En i noen grad popularisert, men absolutt forskningsbasert bok på dette området, angir en interessant lederutviklingsmodell hvor det reises tvil om hvorvidt alle ledere faktisk kan klare å utvikle seg på alle områder. Boken er basert på en person-situasjons-interaksjonsmodell (Quirk & Fandt, 2000). I teamutvikling kan spesielt NEO-FFI være nyttig, særlig sammenliknet med enkelte andre populære, men omdiskuterte instrumenter. Forskning gir gode holdepunkter for å hevde at flere av de fem faktorene har betydning for teameffektivitet, gitt visse forutsetninger (Moynihan & Peterson, 2004).

NEO PI-R er videre mye brukt som et forskningsinstrument, enten gjennom at man bruker hele testen, kortversjonen, eller fasetter valgt ut på grunnlag av gitte problemstillinger.

Tilgang

NEO PI-R og NEO FFI er publisert av Gyldendal Akademisk i Norge. Med hensyn til krav til brukere, får alle norske psykologer og enkelte andre med tilfredsstillende utdanning i psykologi godkjenning gjennom henvendelse til Laila Eriksen Østbø i NEO-Assessment AS (laila@neo-assessment.no) og betaling av en lisensavgift. Etter å ha blitt lisensiert, kan man bestille nødvendig testmateriale fra Gyldendal Akademisk. En nettversjon av testen er under utvikling, og informasjon om dette og øvrig informasjon om NEO PI-R kan man finne på nettsidene www.gyldendal.no/akademisk/ og www.neo-assessment.no/

Forskere som driver ikke-kommersielle og grunnforskningspregede prosjekter kan få tillatelse til å bruke NEO PI-R gjennom søknad til Hilmar Nordvik eller Øyvind L. Martinsen.

Øyvind Lund Martinsen
Institutt for Ledelse og Organisasjon, BI
Elias Smiths v. 15, 1301 Sandvika
E-post oyvind.martinsen@bi.no

Referanser

- Block, J. (1995). A contrarian view of the five-factor approach to personality description. *Psychological Bulletin*, 117, 187–215.
- Cooper, C. (2002). *Individual differences* (2nd ed.) London: Arnold.
- Costa, P. T., & Widiger, T. A. (Eds.). (2002). *Personality disorders and the five factor model of personality* (2nd ed.). Washington, DC: American Psychological Association.
- Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1992). *NEO PI-R. Professional manual*. Odessa, FL: Psychological Assessment Resources.
- Feist, G. J. (1998). A meta-analysis of personality in scientific and artistic creativity. *Personality and Social Psychology Review*, 2, 290–309.
- Hurtz, G. M., & Donovan, J. J. (2000). Personality and job performance: The big five revisited. *Journal of Applied Psychology*, 85, 869–879.
- Judge, T. A., Bono, J. E., Ilies, R., & Gerhardt, M. W. (2002). Personality and leadership: A qualitative and quantitative review. *Journal of Applied Psychology*, 87, 765–780.
- Martinsen, Ø. L., & Nordvik, H. (2000). Some data for two Norwegian translations of NEO PI-R. *Paper presented at the International Congress of Psychology*, Stockholm, Sweden.
- Martinsen, Ø., Nordvik, H., & Østbø, L. E. (2003). *Norsk utgave av Revised NEO Personality Inventory (NEO PI-R)*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- McCrae, R. R., & Allik, J. (Eds.). (2002). *The five factor model of personality across cultures*. New York: Kluwer.
- McCrae, R. R., & Costa, P. T. (2003). *Personality in adulthood. A five-factor model theory perspective* (2nd ed.). New York: The Guilford Press.
- Moynihan, L. M., & Peterson, R. S. (2004). The role of personality in group processes. I B. Schneider & D. Brent Smith (Eds.), *Personality and organizations* (ss. 317–346). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

- Nordvik, H., Østbø, L. E., & Martinsen, Ø. (2002). NEO PI-R in Norway. Norwegian data on the universality of the Five Factor Model of personality traits. *Poster presentation at the European Conference on Personality Psychology*, Jena, Germany.
- Piedmont, R. L. (1998). *The Revised NEO Personality Inventory: Clinical and research applications*. New York: Kluwer.
- Quirk, M. P., & Fandl, P. M. (2000). *The 2nd language of leadership*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Salgado, J. F. (1997). The five factor model of personality and job performance in the European community. *Journal of Applied Psychology*, 82, 30–43.